Aposel Pol bung xailong tela mala rangua Kristo Lipuxindi duwa long sabangga Pilipai. Tauxu xailongga li ba, Pilipai

Namua Pol Bung Mala Na Pilipaidi

Pol bung xailongga li bungina wa salak yabania Rom. Pilipaidi disina haulingua na, binabu bung xailongga li bu harua xai sibuna, xaung bu harua ba murung sibuna manadi saing sabu manadi. Haringiadi ba heku daxap salaga rangua lipudi, bing disu mana Urana. Gamonoa yaha, heku rung salak yabania, saing bo ba Pilipaidi gamodingdi diyaha xauna. Bo ba daxap riang oxatama Epaprodaitas, saing baladi ba haxek bagula soxi Timoti mala ranguadi. Baladi ba dimaxania mana lipuadi daharua ba bing disu mana Yudadi hanaunaungadingdi muga, bing Urana bagula xapdi muli. Pol bo ba disu mana king babundi, disu mana Kristo ing ganina. Hatanga ba daxap gamogamu mosiama baru, saing harua xai sibuna nadi mana haulingua disina na. Bung xailonginoa bila niani AD 61.

Haruanga Tuandi

- Haruanga mugamugangam *(1:1-2)*
- Harua xai sibuna xaung sabu mana Pilipaidi *(1:3-11)*
- Pol rung baru *(1:12-26)*

- Haringiadi ba duwa Kristo lipuxing maxunamdi xaung disu mana Urana haruanganoa *(1:27–2:18)*
- Pol riang oxatanam luwa *(2:19-30)*
- Baladi ba disu mana king babundi saing hatum haringina ba Kristo bagula libudi dimaring *(3:1–4:1)*
- Hatanga ba daxap gamogamu mosiama baru *(4:2-9)*
- Harua xai sibuna *(4:10-20)*
- Haruanga kimuam *(4:21-23)*

Haruanga Mugamugangam

1 Amtam Pol Timoti. Amtam Kristo Yesu lipuxing oxatanamdi.

Am gasina xailongga li nang Urana lipuxing maringindi ataga rangua Kristo Yesu duwa long sabangga Pilipai, ang gagabu sabunga yanamindi xaung sabunga lipuxing haulingamdi.

2 Ngasabu ba Urana Tibura xaung Toxoratamona Yesu Kristo tang atiding dimoti mang xaung ba tang dilibu gamoimdi duwa mosiu.

Pol Harua Xai Sibuna Na Urana

3 Ngaharua xai sibuna na Urana ngayua bungingbunginalo bungina ngahatumiang. 4 Mana sabunga longgalo ngasabu mang, bungingbunginalo ngasabu xaung gamogua yaha, 5 namua na muga laing hatata, ababa nga mana ulek xai oxatanoa. 6 Baing hatumingagua haring ba Urana ungguti oxata xai maluxu mang ba, bagula libulibu oxatanoa mala laing baxagi mang mana Kristo Yesu xaidabinoa ma kimu.

7 Maring ba ngaxunumia ba gamogua yaha
mang, namua na atigu mang. Heku ngawa lipu
salak yabanama bila hatata kimbo ngabaxanga
ulek xaiyua sabasabia, ngahatanga rangrang
lipudi maxadingia ba maxuna. Ang long-
galo ataga rangua nga mana oxata li, taxap
sinaga rangua Urana mana kubolung atin dimoti.
8 Urana xabia hatumingagua xauna, binabu
sanga ba baxanga nang ba Kristo Yesu libu nga
atigu mang xaung ngabo sibuna ba ngabaguang
muli.
9 Baing sabungagua bing: Ngabo ba kuboluim
murungam sibuna bagula tubutubu mala, baing
ina naga, xabiangaima mana Urana bagula mar-
ing, xaung suxuyangaima mana xai xaung diana
bagula xai sibuna. 10 Ngasabu bila ba bu sanga
ba axabia axamang baruamtadi daxai sibuna
xaung sanga ba awa sigixingang sibuna, axola
mana kubolu dian tela laing Kristo xaidabinoa
ma kimu. 11 Baing bagula abaxagi mana kubolu
maringing aningonoa ma rangua Yesu Kristo,
bu lipudi bagula diti Urana yanoa, disina yaya
sabanga na.

Ulek Xaiyua Ilauyu

12 Riagu hatuminga haringinam mana, ngabo
ba axabia xai ba mauxangandi daxap nga ba,
dahauli sibuna ulek xaiyua ila. 13 Binabu
lipu haungingamdi duwasa mana xaitamoxi nu-
manoa xaung lipu teladi, ding daxabia xai ba
ngatuxu Kristo oxatanoa, saing mana namua
naga ngawa salak yabania. 14 Baing mana
namua ngawa salak yabania ba, riara ditaga

rangua Toxoratamona xumana daxap haringin-
gua ba dili haringina dibaxanga ulek xaiyua,
dimaxuwa te.
15 Maxuna, lipu teladi dibaxanga Kristo,
gamodingdi didoa manga xaung dibo ba didali
nga mana oxata li, binabu dibaxanga. Ning
teladi, gamodingdi daxai binabu dibaxanga.
16 Adi gamodingdi daxai ba dibaxanga namua na
muruding sibuna manga, namua na daxabia ba
Urana ta nga la li bu ngahatanga rangrang lipudi
maxadingia ba ulek xaiyua maxuna. 17 Ne adi
gamodingdi didoa manga dibaxanga bu diti ding
sibuding yadingdi. Namuadi dibaxanga dimar-
ing te. Dahagaxa ba sanga ba diti mauxanganoa
muli ba xap nga bungina ngawa salak yabania.
18 Ning heku namuadi dimaring kimbo dimaring
te. Axamang tela te. Axamang sabanga bing
daxanga baruamta disu mana bing dibaxanga
Kristo. Binabu gamogua yaha!

Wane, baing bagula gamogua yahauyu,
19 namua na ngaxabia ba sabungaimdi digabu
haulingua Yesu Kristo Aningonoa sina ba, tang
dahauli nga maluxu'm mauxanganadi ba,
binabu Urana bagula xap nga muli. 20 Baing
ngahatum haringing sibuna, ngata ragunga ba
bagula memeyagu monga te. Tegu. Ngahatum
haringina ba bagula ngamaxuwa maluxu'm
axadi disok manga te. Ning hatata xaung
bungingbunginalo Kristo bagula xap yaya
sabanga mana axamang longgalo ngalibudi.
Heku ngawa kimbo ngamati, bagula xap yaya
sabanga. 21 Namua na nga ba hatumingagua
haring ba nabu ngawa bing ngawa bu Kristo

xap yaya. Baing nabu ngamati, bing xai
sibuna, namua na bagula ngataga sibuna
rangua. 22 Nabu ngawauyu titia, bing oxatagua
bagula aningona. Ne daxanga baruamta nga
murugu mana? Ngaxabia te. 23 Hatumingagu
luwa mana dingtang. Ngabo ba ngasauya
titia li saing ngawa rangua Kristo, namua
na bagula xai sibuna manga. 24 Ning nabu
ngawauyu titia, bing xai sibuna mang, namua na
haringingaima sanga teguyu. 25 Hatumingagua
haring mana alaba, binabu ngaxabia ba bagula
ngawauyu ranguang titia li, bu ngahauliang ba
hatumingaim haringina tubutubu mala saing
gamoimdi diyaha mana. 26 Bagula ngawauyu
ranguang titia li bu bungina ngama ranguang
muli, sanga ba aiti Kristo Yesu yanoa sibuna
mana namua abagu nga.
27 Ne heku baraxinta sok manga. Ang
sibuim bing alibu kuboluima sanga mana ulek
xaiyua mana Kristo. Alibu bila ba bu nabu
ngama ngabaguang kimbo nabu ngawa hasoya
ngalungu naxuyangaima, bing bagula ngalungu
ba ali haringina xaung hatumingaim taininau,
saing agugunia saing asok bila lipu taininau,
awaxata haringina bu axukxugia lipuadi ditatua
ulek xaiyua ahatum haringina mana ba. 28 Baing
ngabo ba ngalungu ba axola sibuna mana max-
uwanga mana adi duxukxugiang ba. Alaba
bagula wa mogungua bu hatanga nadi ba bagula
dahanggalang, ne Urana bagula xapkang muli,
namua na ing sibuna wa haulingaima. 29 Namua
na Urana libu xai mang bungina sina ganangana
nang bu ahatum haringina mana Kristo. Ne

alaba ing ganina te. Tegu. Libu xai mang
bungina sina ganangana nang bu axap salaga
Kristo yania xauna. 30 Binabu hatata axap salaga
bila ba, bila abagu sok manga muga, saing
alungu ba tuxu ngauyu.

2

Kristo Tatuaina Binabu Tasu Mana King Babundi

1 Bungina ataga rangua Kristo, alaba
haringiang, maxuna? Kristo kubolung murung
sibuna mang tatua atimdi, maxuna? Urana
Aningonoa libuang ataga ranguang awa
taininau, maxuna? Axap Kristo kubolunoa
atina mang xaung kubolua usingang, maxuna?
2 Baing ina naga, ngabo ba ngaxusunga ba alibu
gamogua baxagi sibuna mana yahangua bila
li: Bing atuxu hatuminga taininau, muruim
sibuna mang, saing awa taininau sibuna xaung
hatumingaimdi duwa taininau. 3 Labu atang
muga mana lipu teladiu tai. Labu aiti yaimdi
olanggu tai. Ne atatuang asina yaya na teladi bila
yadingdi didali angiadi. 4 Ang taining tainina
labu alibu axadi dahauliang ing ganinau tai. Ne
asai daxanga ba ahauli teladi xauna.

5 Hatumingaima bing sok taininau bila Kristo
Yesu:

6 Maxuna ina Uranau,
ne haxi mana wa hasusu mana Urana te.
7 Ne yunga yabanoa,
sok hasusu mana lipu oxata olanggam,
sok lipu sibuna.

8 Baing lipudi dibagu wa lipu sibuna.
Bila balau tatuaina,
saing su mana Urana haruanganoa sanga mana yungaina ba mati.
Wane, mati xai balingamia bila lipu salak yabanam!
9 Binabu Urana iti mahaing taxa eta lo,
saing sina yaya na ba dali yaya longgalo,
10 bu axamang longgalo bagula digung kiding tuxundi bungina dilungu Yesu yanoa,
axamang longgalo duwa long xaiya xaung hawa titia li xaung mari titi lunia,
11 saing suxunguxungu longgalo dibaxanga ba Yesu Kristo ina Toxoratamona,
saing bila balau Urana Tibura bagula xap yaya sabanga.

Tawa Luliana Mana Titia Li

12 Riagu mana, murugu sibuna mang, ngabo ba asu mana haruangagua hatata bila waleu asu mana ma ba. Ne asu mana bungina ngawa ranguang ing ganinau tai. Tegu. Bing adali kuboluim mugamugangama, saing asu sibuna mana haruangagua hatata bungina ngawa ranguang te. Bing ahaxi ba ahatanga ba aningonoa mana Urana xapkang muli, ahatanga xaung maxuwanga xaung lulunga. 13 Namua na Urana naga waxata maluxu mang bu muruim mana atuxu oxatanoa, saing haringiang ba alibu sanga mana murungang xai.

14 Mana kuboluim longgalo, labu ahati xaung ahakhaxiu tai, 15 bu axola mana kubolu dian tela xaung bu hatumingaimdi disigixinga, awa Urana garandi lipuadi sanga ba disu haruanga manadi

te. Maxuna, awa liwe mana lipu hatatamdi
dimaring te xaung dilibu kubolu diang xangx-
ana, ne ang ba asina liwe manadi bila hatungdi
disina sabalunia mari titia. 16 Abaxanga nadi
mana ulek xaiyua sina walingua, bu mana
Kristo xaidabinoa, sanga ba ngaiti yagua ba
lukingagua xaung makasangagua liwe mang
hanggalang olang te. 17 Bola dung nga mati, saing
sibigua bagula matuina mari bila hananianga
nungingam ila rangua Urana. Ning ang ba,
ahatum haringina. Baing ina naga, oxatua atuxu
mana Urana bagula wa bila hananianga xauna.
Binabu ngayaha ranguang. 18 Bila balau, bing
ayaha rangua nga xauna.

Timoti Xaung Epaprodaitas

19 Nabu Toxoratamona Yesu muruna, bing
ngabo ba ngasoxi Timoti mala ranguang sap, bu
nga xauna sanga ba ngayaha bungina xap nax-
uyangaima ma muli rangua nga. 20 Nga lipuxigu
tela bila ina te. Maxung sibuna muruna ba
hauliang bu awa xai. 21 Namua na lipu longgalo
dibagu mana ding sibuding murungadinga. Ne
dahatumia Yesu Kristo murunganoa te. 22 Ning
ang gaxabia ba Timoti hatanga ba kubolundi
daxai, namua na hauli nga mana ulek xai
oxatanoa bila gara tela hauli tibuna. 23 Binabu
ngabo ba ngasoxi mala ranguang sap, ne ngabo
ba ngaxabia baraxinta bagula sok manga to.
24 Baing hatumingagua haring ba haxek sibuna
bagula Toxoratamona xaxa daxangua bu nga
sibugu ngama ranguang.

25 Ne hatata ngahatum ba xai mana ngasoxi
Epaprodaitas goxoya mala ranguang. Ina riagu
hatuminga haringinama, xaung riagu oxatama,
xaung riagu oxata li haunginganama. Baing
xauna ina lipuxim ulekkama, lipua asoxi ma
rangua nga bu hauli nga. 26 Atina mang, saing
hatum xumana namua na xabia ba alungu nax-
uyangua ba busi. 27 Maxuna busi, saing haxek
ba mati. Ning Urana usinga. Ne ing ganina te.
Usinga nga xauna, nam ayangagu buk. 28 Binabu
ngabo sibuna ba ngasoxi mala ranguang, bu
bungina abagu muli sanga ba gamoimdi diyaha,
saing mauxangana ngaxunumia mang bagula
maxana monga. 29 Binabu mana Toxoratamona
yanoa bing axap xaung gamoimdi diyaha sibuna.
Xauna, asina yaya na xaung lipuadi na bila ina.
30 Namua na haxek ba mati namua na tuxu
Kristo oxatanoa ba. Xabia sanga ba mati, ne
maxuwa te ba xap yabaima ba hauli nga namua
na awa hasoya.

3

Tataga Rangua Kristo Dali Axamang Longgalo

1 Tauna, riagu hatuminga haringinam mana,
baraxing baraxinta disok, bing gamoimdi diyaha
namua na ataga rangua Toxoratamona! Nabu
ngabung haruanga maxang taininau nang bila
waleu ngabung nang, makasa manga te. Baing
bagula hauliang ba amaxania.

2 Amaxania mana lipu sangga hanggalangian-
ganamdi. Ding bila koma abungindi. Dilibu

kubolu diana, diyum lipudi ba duxuxu sang-
gadingdi bu duwa Urana lipuxindi. 3 Ning kira
tawa Urana lipuxing sibundi. Aningonoa naga
haringia kira ba tasabu mana. Taiti Kristo
Yesu yanoa namua na libu kira tawa Urana
lipuxindi. Tahatum haringina bila ba. Ne lipu
titiam kubolunoa, tegu. 4 Ning nabu maxuna lipu
kubolunoa sanga ba libu sok maringina Urana
maxania, bing hatumingagua haring ba bagula
ngawa lipu maringing sibuna.

Nabu lipu tela hatum ba kubolunoa sanga ba
libu sok maringina Urana maxania, bing nga
ba ngadali kubolunoa. 5 Duxuxu sanggagua
mana xaidap 8 kimuya mana baugu hayau nga.
Nga Isrel tela, bakbagigua Benyamin. Wane,
nga Hibru tela sibuna. Xauna nga Parisi tela,
ngasu maringing sibuna mana hanaunaungua.
6 Xauna, ngahaxi sibuna ba ngasina salaga na
sabungua. Baing ngasu mana hanaunaungua,
ngadali tela te.

7 Muga ngahatum ba axadi ba dahauli nga
sibuna ba ngasok maringina Urana maxania.
Ning hatata ngabagudi axamang olangdi, namua
na ngabo ba ngaxabia Kristo. 8 Ne axadi ba
ding ganiding te. Tegu. Ngabagu axamang long-
galo duwa axamang olangdi, namua na ngataga
rangua Toxoratamona ngayua Kristo Yesu dali
sibuna axamang longgalo. Mana namua ngabo
ba ngaxabia xai sibuna, ngahitixiya axamang
longgalo duwa olang. Ngahatumiadi bila yoxodi
bu sanga ba ngatuxu Kristo haringina, 9 xaung
bu sanga ba ngataga sibuna rangua. Kubolugu
ngasu mana hanaunaungua libu nga ngawa

maringina Urana maxania te. Tegu. Hatumingagu haringina mana Kristo ba, oxatana naga. Urana daxanganoa mana libu tawa maringina maxania bing kubolu hatuminga haringinama naga. 10 Ngabo ba ngaxabia Kristo xaung mesanganoa muli haringinganoa. Xauna, ngabo ba ngagabu ngaxap salaga bu ngasok bila ina mana matianoa. 11 Namua na ngabo sibuna ba Urana iti nga mesa muli mana matiagua kimuya.

Pol Haxi Ba Xap Haxuyangua

12 Ne bola ahatum ba ngaharua ba ngaxap axadi ba masup, kimbo ngasok maringina masup? Tegu. Ne ngaluki haringina bu ngasok lipua Kristo Yesu bo ba ngasok bila bungina mogu nga. 13 Riagu hatuminga haringinam mana, ngahatum ba ngasok bila ba masup? Tegu. Ning axamang taininau ngalibu bila lipu lukingam. Ngabagu ubugia te. Ngahaturu nga mana axadi duwa muga manga. 14 Bila balau ngaluki haringina laing ngasok mana ragua bu ngaxap yahangua. Yahanga ba Urana wagi nga mahaing long xaiya mana, namua na ngataga rangua Kristo Yesu.

15 Kira lipu aningoningoam haringindi bing taxap hatuminga na bila ba. Baing nabu ang hatumingaim taininau te mana haruanga hataina ngabung la li, bing Urana bagula hatanga rangrang masok nang. 16 Ne axamang sabanga bing tahaxa walingaria sanga mana kubolua Urana hatanga masok makira.

17 Riagu hatuminga haringinam mana, ang
longgalo bing alibu kuboluadi disu mana kuboluadi ngahatangadi nang, saing atubatuba mana
lipuadi disu mana kimam babundi. 18 Namua
na lipu xumana diyamu Kristo xaing balingama
binabu duwa bixuandi. Ngabalang bila ba bunging xumana masup, saing hatata ngabalang muli
xaung maxagu langindi. 19 Subingadinga bing
hanggalangiangua, urana dingia bing sangga
murunganoa, xaung kuboluding memeyamgadi
ba dahasua manadi. Hatumingadingdi dahaxi
mana titia li. 20 Ne kira ba, yabaroa wa long
xaiya. Baing tabagu taragu mana Lipu Xabinga
Muliama sauya ri ma. Lipua ba Toxoratamona
Yesu Kristo. 21 Ina haringing sibuna binabu
sanga ba ta axamandi hawa maina. Mana
haringingana ba bagula xugia sanggara titiamgadi li bu disok bila ina sanggang ralanama.

4

1 Riagu hatuminga haringinam mana, murugu
sibuna mang, saing atigu mang. Ang bila
haxuyangagua ngamakasa ba ngaxap. Baing
bungingbunginalo gamogua yaha mang. Riagu
mana, murugu sibuna mang, haruanga longga li
ngabaxanga nang hatanga nang ba ali haringina
rangua Toxoratamona baru. Binabu bing alibu
bila ba.

Pol Haringiadi

2 Ngaxusunga Yuodia Sintike tang haringina ba
tang gawa hatuminga taininau, namua na tang

gataga rangua Toxoratamona. 3 Baing ngaxusun-
gaung riagu sibuna, oxatara taininau, ba uhauli
haing luwadi ba. Tang duwaxata haringina
digabu nga mana oxata ulek xaiyama. Tang
duwaxata rangua Klemen xaung riagu oxatam
teladi ding yadingdi duwa xailong walingamia.
4 Bing gamoimdi diyaha bungingbunginalo
namua na ataga rangua Toxoratamona. Nga-
harua muli ba: Gamoimdi diyaha! 5 Kuboluim
xaringana bing wa sabasabia bu lipu longgalo
dibagu. Toxoratamona malinganoa ma haxek
ba. 6 Labu ahatum xumana mana axamang telau
tai. Ning mana axamang longgalo, asabu na
Urana, abala ba araxap mana baraxinta, saing
axusunga ba hauliang. Xauna, aharua xai sibuna
na mana axadi libudi mang. 7 Baing ina naga,
Urana kubolung gamogamu mosiama bagula
wasa mana gamoimdi xaung hatumingaimdi,
namua na ataga rangua Kristo Yesu. Baing
kubolung gamogamu mosiama ba, dali axamang
longgalo sanga ba taxabia.
8 Riagu hatuminga haringinam mana, axa-
mang taininau muli ngabo ba alibu: Barax-
ing baraxinta maxundi, baraxing baraxinta
daxap yaya, baraxing baraxinta dimaring, barax-
ing baraxinta sigixingading, baraxing baraxinta
dilibu kira tayaha, baraxing baraxinta taharua
xai manadi, baraxing baraxinta daxai sibuna,
baraxing baraxinta daxai ba taiti yadingdi, bing
ahatumhatumiadi. 9 Baraxing baraxinta atu-
batubadi rangua nga manadi, kimbo axapdi
rangua nga, kimbo alungu nga ngaharua manadi
ba, kimbo abagu nga ngalibudi, bing alibulibu

kuboluadi ba. Baing ina naga, Urana lipu gamogamu mosiama bagula wa ranguang.

Pol Harua Xai Sibuna Mana Haulingua

10 Gamogua yaha sibuna saing ngaharua xai sibuna na Toxoratamona, namua na hatata ahatumia nga muli saing asina haulinga li nanga. Maxuna, waleu ma ahatumia nga, ne daxanga te ba ahauli nga. 11 Ngabung haruanga li namua na ngaraxap mana axamang tela te. Tegu. Namua na ngatubatuba nga ba gamogua wa xai, heku baraxing baraxinta disok manga. 12 Nabu xalingigudi diraxap, kimbo xumana, ngaxabia daxanga ba gamogua wa xai. Baraxing baraxinta disok manga, ngaxabia daxanga ba gamogua wa xai. Heku gamogua baxagi kimbo gesaga xap nga. Heku xalingigudi xumana kimbo ngaraxap. 13 Sanga ba ngalibu axamang longgalo mana haringinga Kristo sina nanga ba.

14 Ne alibu kubolu xai sibuna bungina ahauli nga mana mauxangagua. 15 Ang Pilipai mana, ahatum muli to. Bungina ngaxap ulek xaiyua ma ranguang muga, saking ngasauya probinsia Masedonia ngala, sabunga long telam tela hauli nga siangia te. Ang ganim ba. 16 Wane, baing bungina ngawa long sabangga Tesalonaika xauna, ang gasina haulingua nanga bunging luwa. 17 Ngaharua bila li namua na ngasai mana haulinga tela ranguang te. Tegu. Ngabo ba Urana haxuya nang sabanga mana kuboluim haulingama. 18 Ngaxap yahanga sabangua ranguang, binabu ngaraxap te. Xalingigu xumana

namua na ngaxap sianga asina nanga Epaprodaitas rimania. Urana bagu yahangaima sanga sibuna ba, saing yaha sibuna mana. Yahangaima bila hananianga saminam maxania. 19 Baing Urana ngayua xalingindi subingading te. Binabu bagula sina axamang longgalo araxap manadi nang, namua na ataga rangua Kristo Yesu.
20 Taiti Urana Tibura yanoa bungingbunginalo! Maxung sibuna!

Haruanga Kimuam

21 Aharua xaidap xai yagia na Urana lipuxing longgalo, ding duwa iniadi namua na ditaga rangua Kristo Yesu. Riara hatuminga haringinamdi duwa rangua nga daharua xaidap xai nang. 22 Urana lipuxing longgalo la li daharua xaidap xai nang. Baing teladi xauna, dituxu oxatua Sisa numania, ding daharing ba daharua xaidap xai nang.
23 Ngasabu ba Toxoratamona Yesu Kristo atin dimoti mana aningoimdi. Maxung sibuna.

Urana Xuana
The New Testament and portions of the Old Testament in the Mato Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Oldpela Testamen long tokples Mato long Niugini

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mato

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Apr 2024 from source files dated 23 Apr 2024
55f62369-23de-5cfa-956d-f88a05cead65